

KRONIKK

Strafferabatt: Påtalemyndigheten vil bidra til raskere rettsprosesser

Det er ikke noe ønskelig situasjon at straffesaker blir liggende for lenge. Samtidig er det viktig at hurtighet ikke går på bekostning av kvalitet.

Komplisert etterforskning, bedre -men tidkrevende- avhørsteknikker, samarbeid over landegrensene og den generelle ressursituasjonen er bare noen av årsakene til at etterforskning og påtalearbeid tar lang tid, skriver førstestatsadvokat Terje Nybøe i kronikken. (Illustrasjonsfoto)

FOTO: BERIT ROALD / NTB SCANPIX

Terje Nybøe Førstestatsadvokat, Riksadvokatembetet

Publisert i går kl. 14:56

NRK har fortjenstfullt rettet oppmerksomhet mot straffutmålingen ved en rekke av landets tingretter. [Undersøkelsen har avdekket](#) at det i hver femte straffesak blir utmålt lavere straff på grunn av det som betegnes som «liggetid». Foranlediget av

undertegnede deltakelse i Dagsnytt 18 den 7. juni d.å. hvor undertegnede og min meddebattant, advokat Marius Dietrichson, fikk for liten tid, vil jeg gjerne utdype noen synspunkter som kan bidra til mer innsikt om en viktig problemstilling.

Advokat Dietrichson antydte at noe av forklaringen kan være en manglende aksept for at sakene må gå fortere, og at rettssystemet må endre holdning.

For den delen av rettssystemet jeg kjenner best, påtalemyndigheten, kan jeg si at ingen aktor liker å prosedere gamle saker for domstolene. Prosessen blir vanskeliggjort, vitner og tiltalte husker mindre og resultatet er, i mange tilfeller, redusert straff på grunn av inaktiv liggetid ved etterforskningen og påtalearbeidet.

Påtalemyndigheten har vært svært opptatt av hurtighet i straffesaksbehandlingen i mange år, så for vår del er nok ikke behovet for en *holdningsendring* mest fremtredende. Vi vil bare få det til!

Ingen aktor liker å prosedere gamle saker for domstolene.

Hvorfor er det likevel slik at mange saker blir for gamle? Én side er selvsagt ressursituasjonen i politiet og påtalemyndigheten. Det er ikke mitt perspektiv nå. Noe annet er en endring i kriminaliteten. Mye av den tradisjonelle, og for politiet «enkle» kriminaliteten å oppklare, forsvinner. Registrerte vinnings- og narkotikalovbrudd reduseres dramatisk.

Men så ser vi en betydelig økning av blant annet mishandling i nære relasjoner og seksuallovbrudd. Fra 2014 til 2018 har økningen av saker som omfatter mishandling i nære relasjoner økt med ca. 24 % og for seksuallovbrudd med ca. 103 %. Dette er saksfelt som tar lang tid å etterforske med den kvaliteten vi og domstolene krever.

› Les også: [Leder i justiskomiteen reagerer på strafferabatt](#)

Disse sakene har høyeste prioritet, og ved ressursknapphet må de gå foran mindre alvorlige lovbrudd. Mange av barna involvert i slike saker skal avhøres på en ordentlig måte ved våre barnehus. Politiets kunnskap om avhør av barn øker. Kvaliteten ved disse avhørene er i dag mye bedre enn for noen år siden. Selve avhørsprosessen tar riktignok noe lengre tid, men det er en ønsket utvikling.

Svært mange lovbrudd begås også digitalt eller krever digital sporsikring. Det utfordrer politiet, både hva gjelder kapasitet og metodikk. På det digitale området må politiet og påtalemyndigheten bli bedre, stikkord her er kapasitet og kompetanse. Norsk politi på sitt beste får likevel gode resultater. Flere politidistrikter har etter hvert god erfaring med etterforskning av grove seksuelle overgrep over landegrensene.

Påtalemyndigheten har vært svært opptatt av hurtighet i straffesaksbehandlingen i mange år.

Jeg skal ikke la slike saker tjene som en bortforklaring, men å etterforske disse krever betydelig innsats fra politiet og påtalemyndigheten. I noen tilfeller fører det til at annen kriminalitetsbekjempelse bevisst må nedprioriteres. Med strafferabatt som mulig resultat ved domstolsbehandling.

Mange lovbrøtere er mye mer sofistikerte enn tidligere. Vi ser også en blanding mellom lovlig og ulovlig virksomhet ved for eksempel ved arbeidslivskriminalitet. Disse sakene kan også ha elementer av menneskehandel. Slik kriminalitet er tidkrevende å etterforske.

En rekke straffesaker krever omfattende bruk av tolker, som også bidrar til at etterforskningsprosessen tar lengre tid. Rettslig samarbeid over landegrensene er omstendelig og tidkrevende. Arbeidsmetodikken ved politiets etterforskning er generelt mer arbeidskrevende i dag for å tilfredsstille samfunnets økende kvalitetskrav.

Slike krav gjør seg også gjeldende i domstolene. Nye muligheter for å innhente bevis, som romavlytting kommunikasjonskontroll og basestasjonssøk bidrar også til at enkelte saker øker i kompleksitet og omfang.

Samtidig er det et forsvarerkorps som er aktive på vegne av sine klienter, og som i mange tilfeller gir anbefaling om ikke å forklare seg. Det siste medfører selvsagt at politiet i større grad må foreta alternativ bevisinnhenting. Generelt er det en økning i prosessuelle tvister under etterforskningen.

Alle disse ovennevnte omstendighetene er noen av "driverne" som gjør at mange saker tar lengre tid i dag enn tidligere. Det må hele tiden foretas en hard prioritering mellom alvorlige saker. Dette er den virkelighet som politiet og påtalemyndigheten erfarer.

Hva gjør vi så for å få til vår ambisjon om å oppnå hurtighet med god kvalitet?

Arbeidsmetodikken ved politiets etterforskning er generelt mer arbeidskrevende i dag.

For det første må påtalemyndigheten – som leder etterforskningen – være enda mer oppmerksom på en fornuftig avgrensning av saken og innhenting av rettsrelevante bevis. For en rekke saksfelt er det nå krav om en tydelig plan over etterforskningen som gjør at hver sak vurderes for seg. Spørsmålet er; hva trenger akkurat *denne* saken av relevante bevis.

Samspillet med den politifaglige etterforskningsledelse er avgjørende i så måte. Riksadvokaten har nylig nedsatt et internt utvalg som blant annet ser på sider av dette, og som senere skal utvides med representanter fra Advokatforeningen, Dommerforeningen og Domstoladministrasjonen. Vår ambisjon er klar; vi vil bidra til raskere rettsprosesser samtidig som vårt ufravikelige kvalitetskrav opprettholdes!

Det gjøres også kvalitetsmessige og strukturelle grep i politiet nå. Mer politiarbeid på stedet er én satsing. Avhør og bevissikring skal i større grad gjøres ferdig på stedet, og nye digitale løsninger bidrar til dette. Politidistriktene organiseres med felles straffesaksinntak hvor innkommende anmeldelser skal vurderes av en tilstedeværende kompetent påtalefaglig og politifaglig etterforskningsledelse. Den viktige førstefasen skal prioriteres med riktig styring og ledelse.

Denne måten å arbeide på vil på sikt bidra til frigjøring av ressurser til annen etterforskning, og at saksbehandlingstiden går ned. Vi har allerede sett slik effekt av politiarbeid på stedet.

Endelig er det en pågående digitalisering av straffesaksbehandlingen i politiet og påtalemyndigheten. Snart er det slutt på at dere ser aktorer med trillekofferter med dokumenter i retten.

Å få hele straffesaken digitalisert frigjør ressurser som er brukt til kopiering, pakking og utsendelse av dokumenter. Etterforskning og påtalearbeid blir enklere, og rettsprosessene tar kortere tid.

Min ærbødige påstand er at verken politiet eller påtalemyndigheten preges av en tilbakelent holdning der det legges til grunn at «ting tar tid» eller at vi ikke ønsker en raskest mulig etterforskning og rettergangsprosess. Jeg håper mitt lille innlegg kan bidra med noen perspektiver til hvordan politiet og påtalemyndigheten erfarer virkeligheten, og som kan tjene som del av forklaringen på hvorfor enkelte saker ikke har den ønskede fremdrift.

Vi ønsker å bli bedre og har godt håp om å lykkes.

Følg NRK Debatt på [Facebook](#)

Krav til bruk av NRKs kommentarfelt

Krav til bruk av NRKs kommentarfelt

Velkommen som bruker av NRKs kommentarfelt på nett!

Vi krever debatt under fullt navn. Hvordan du får det til finner du [her](#).

Innlegg som ikke står med fullt navn blir slettet.

Vi ønsker å legge til rette for en konstruktiv debatt, og våre moderatører følger med på alle våre kommentarfelt.

Vi setter pris på engasjement og debatt rundt sakene vi publiserer. Det skal være rom for friske meninger om sakene som diskuteres, men husk at de du diskuterer med også er mennesker. Hold deg til saken, og møt meninger med argumenter i stedet for personangrep.

Vi ber om at du avstår fra følgende:

- › Sjikanøse kommentarer og personangrep
- › Overdreven bruk av ufint språk og banning
- › Brudd på norsk lov eller oppfordringer til det
- › Spamming og/eller overdreven bruk av lenking til annet innhold
- › Usaklige avsporinger fra temaet presentert i innlegget

NRK er medlem av [Norsk Presseforbund](#) og er forpliktet av medienes felles etiske regelverk, [Vær varsom-plakaten](#). Innlegg som bryter med god presseskikk vil bli fjernet så snart som mulig, slik pressens etiske regler krever.

Husk at du selv er juridisk ansvarlig for det du skriver i NRKs kommentarfelter. Hvis du skriver ting som bryter med juridiske bestemmelser om ærekrenkelser, privatlivets fred, trusler eller hatefulle ytringer kan du forfølges rettslig for dette, selv om vi sletter innlegget i ettertid.

NRK kan ikke gi deg noe kildevern hvis du skriver noe som bryter norsk lov i våre kommentarfelter. Våre debatter er åpne for alle, og det du skriver hos oss er en like offentlig ytring som et debattinnlegg i en avis.

Vi prøver å følge godt med på debattene hos oss, men det hender vi går glipp av noe som burde vært fulgt opp. Skulle det oppstå situasjoner der vi ikke har fulgt med i timen blir vi veldig glad for tips og tilbakemeldinger om det, slik at vi kan gå inn og sjekke. Gi oss beskjed på ytring@nrk.no

Publisert i går kl. 14:56

Send oss din ytring

Lyst til å skrive? Kontakt gjerne oss i NRK Ytring med ditt innlegg. Retningslinjene finner du [her](#).

Opphavsrett NRK © 2018

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Hildegunn Soldal